

НОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ СУСПІЛЬСТВА ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Боголюбов В.М., Клепко А.В., Бондарь В.І.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

вул. Героїв Оборони, 15, 03041, м. Київ

volbog@ukr.net, alla.klepko@gmail.com, ndieco@ukr.net

Ідея статті полягає у розробці пропозицій в контексті змін у стандартах вищої освіти, щодо компетентностей, які включають знайомство з концепцією, принципами і Цілями сталого розвитку. В першу чергу це стосується таких галузей знань, як G «Інженерія, виробництво та будівництво» (зокрема G1 «Хімічні технології та інженерія», G3 «Електрична інженерія» тощо) та галузі знань D «Управління та адміністрування» (спеціальності D1 «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» тощо) першого і другого рівнів вищої освіти. На думку авторів процес євроінтеграції викликав необхідність адаптації екологічного законодавства України до Європейських стандартів, зокрема, у відношенні досягнення Цілей сталого розвитку. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України у жовтні 2024 року Стратегія звітності підприємствами із сталого розвитку певною мірою гармонізувала національне законодавство до вимог європейського¹. Більш того, директиви Європейського Союзу передбачають проведення кваліфікованого аудиту коректності таких звітів². З метою забезпечення якісного формування і аудиту звітів із сталого розвитку підприємства різних галузей повинні мати фахівців з відповідними компетентностями.

У статті проаналізовано компетентності, передбачені стандартами вищої освіти згаданих спеціальностей і запропоновано відповідні зміни до загальних та фахових компетентностей для кожної зі згаданих спеціальностей в контексті розуміння майбутніми фахівцями шляхів досягнення Цілей сталого розвитку. Зокрема, для спеціальності D1 освітнього рівня бакалавр загальну компетентність ЗК14 доповнити фразою «...та необхідність його сталого розвитку...». А для освітнього рівня магістр пропонуємо фахову компетентність СК06 доповнити виразом: «а також здатність оцінювати ефективність природоохоронних заходів та застосовуваних технологій для досягнення цілей сталого розвитку». *Ключові слова:* звіти підприємств, аудит, цілі сталого розвитку, стандарти вищої освіти, компетентності.

New competencies of future professionals in the context of society's transition to sustainable development. Bogoliubov V., Klepko A., Bondar V.

The idea of the article is to develop proposals for changes in higher education standards and competencies that include familiarity with the concept and principles of sustainable development. This primarily concerns such fields of knowledge as G "Engineering, Manufacturing and Construction" (in particular G1 "Chemical Technology and Engineering", G3 "Electrical Engineering", etc.) and the field of knowledge D "Management and Administration" (specialities D1 "Accounting and Taxation", "Finance, Banking, Insurance and Stock Market", etc.) of the first and second levels of higher education. In the authors' opinion, the process of European integration has necessitated the adaptation of Ukraine's environmental legislation to European standards, particularly with regard to the achievement of Sustainable Development Goals. Approved by a resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine in October 2024, the Strategy for Corporate Sustainability Reporting has, to a certain extent, harmonized national legislation with European requirements. Moreover, EU directives provide for a qualified audit of the accuracy of such reports. In order to ensure the high quality of the preparation and audit of sustainability reports, enterprises in various industries must have specialists with the relevant competencies.

The article analyses the competencies required by higher education standards for the above-mentioned specialities and proposes appropriate changes to the general and professional competencies for each speciality in the context of future specialists' understanding of how to achieve the Sustainable Development Goals. In particular, for speciality D1 at the bachelor's level, general competency ZK14 should be supplemented with the phrase "...and the need for its sustainable development...". And for the master's degree, we propose to supplement the professional competence SK06 with the phrase: "... as well as the ability to assess the effectiveness of environmental protection measures and technologies used to achieve sustainable development goals." *Key words:* company reports, audit, sustainable development goals, higher education standards, competence.

Постановка проблеми. В рамках процесу євроінтеграції Кабінет Міністрів України в жовтні 2024 року видав Розпорядження «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку» (далі Стратегія) [1]. Стратегія зобов'язує державні органи (за переліком) проводити щорічний моніторинг виконання підприєм-

ствами таких звітів. Виконання і аудит таких звітів має сприяти «доступу українських підприємств до міжнародних ринків капіталу та залученню іноземних інвестицій». Стратегія визначає єдині методологічні засади реалізації державної політики України у сфері звітування із сталого розвитку підприємств, відповідно до директив і регламентів, прийнятих у державах – членах ЄС.

Директивами ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку заплановано поетапне застосу-

¹ Розпорядження КМУ від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р.

² Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD).

вання стандартів ESRS³ звітності зі сталого розвитку протягом 2024–2028 років [2]. При цьому, підприємства, де більше 500 працівників, надають звітність у 2025 році за 2024 рік, менші підприємства – у 2027 році за 2026 рік, а підприємства країн, не членів ЄС – у 2029 році за 2028 рік [3]. Європейські стандарти звітності із сталого розвитку (ESRS) визначають порядок розкриття інформації за такими напрямками:

екологічний аспект – пом'якшення наслідків зміни клімату (показники досягнення Цілі 13), забруднення водних ресурсів (показники досягнення Цілі 6), використання ресурсів та економіка замкнутого циклу (показники досягнення Цілей 11 і 12), біорізноманіття та екосистеми (показники досягнення Цілей 14 і 15);

соціальний аспект – рівні можливості для всіх (показники досягнення Цілей 5 і 10), умови праці (показники досягнення Цілі 8), повага до прав людини (показники досягнення Цілі 16);

управлінський аспект – роль органів управління та нагляду на підприємстві (показники досягнення Цілей 8 і 9); ділова етика та корпоративна культура (показники досягнення Цілей 8 і 10); управління та якість відносин із діловими партнерами (показники досягнення Цілі 17); системи внутрішнього контролю та управління ризиками (показники досягнення Цілей 8 і 16).

Шляхи впровадження стандартів ESRS в Україні зараз активно дискутуються в наукових та громадських екологічних колах, зокрема, щодо змісту інформації у звітах про сталий розвиток [4, 5]. На сьогодні з ESG-факторів є невід'ємною частиною фінансової звітності підприємства. Більше того, звітність з ESG розглядається як глобальний тренд, який створює допуск на ринки ЄС, забезпечує спрощення отримання кредитів та розширює можливості співпраці з міжнародними партнерами [6]. Наголошується, що звіт про сталий розвиток за європейськими стандартами ESRS є частиною звіту з управління, який для спрощення автоматизованого аналізу і контролю складатиметься в електронному форматі.

Професори Крутова А.С. і Нестеренко О.О., запропонували структуру інституціональної моделі інформаційного забезпечення оцінювання внеску підприємств в досягнення цілей сталого розвитку [7]. Щоб врахувати більш широкий діапазон показників, які характеризують всі аспекти стандарту ESG, запропоновано використовувати окремі індикатори досягнення 17-ти ЦСР, адаптованих для України з акцентом на індикатор 16.1.

Актуальність досліджень. Статус України, як кандидата в члени в ЄС, спонукає уряд до змін законодавства, зокрема, згідно з Європейськими стандартами звітності із сталого розвитку (ESRS). Операційний план реалізації Стратегії передбачає

поетапне запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку протягом 2024–2026 років шляхом досягнення двох Стратегічних цілей [8]. Перша Стратегічна ціль передбачає запровадження складення, подання та оприлюднення підприємствами звітності із сталого розвитку, а друга Стратегічна ціль запроваджує процедуру аудиту звітності підприємств із сталого розвитку. Євроінтеграційні процеси вимагають змін не тільки в стандартах екологів, а і в стандартах підготовки економістів-аудиторів та фінансових менеджерів з метою оцінювання діяльності підприємств в контексті принципів переходу суспільства до сталого розвитку.

Результати досліджень. При схваленні Стратегії щодо звітності підприємств із сталого розвитку КМУ затвердив операційний план реалізації Стратегії, яким центральні органи виконавчої влади повинні забезпечувати його своєчасне виконання [8]. Міністерство фінансів, зокрема, має забезпечити розроблення до 1 грудня 2026 р. проекту заходів з реалізації Стратегії у 2027–2030 роках. Важливо відмітити, що працівники підприємства «для належного звітування із сталого розвитку» і аудитори, які надаватимуть послуги щодо аудиту такої звітності, повинні мати відповідні професійні компетентності.

Для імплементації вимог європейського законодавства щодо звітування із сталого розвитку було запропоновано проект змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [9]. Запропоновані цим проектом зміни мають забезпечити «надання впевненості щодо звітності із сталого розвитку». Щоб забезпечити впевненість у коректності «звітності із сталого розвитку» вводяться вимоги до «аудитора із сталого розвитку», тобто це має бути «аудитор, який підтвердив кваліфікаційну придатність до надання впевненості щодо звітності із сталого розвитку». На наш погляд це мають бути фахівці з вищою освітою другого рівня (магістерського) в галузі знань D «Управління та адміністрування» (зокрема, спеціальності D1 «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» тощо). Аналіз стандартів вищої освіти для цих спеціальностей показує, що вони потребують деяких змін для набуття розуміння майбутніми фахівцями шляхів досягнення Цілей сталого розвитку. Так, для спеціальності D1 освітнього рівня бакалавр загальну компетентність ЗК14 доповнити фразою «...та необхідність його сталого розвитку...». А для освітнього рівня магістр пропонуємо фахову компетентність СК06 доповнити виразом: «а також здатність оцінювати ефективність природоохоронних заходів та застосовуваних технологій для досягнення цілей сталого розвитку».

З іншого боку, змінюються професійні вимоги до працівників підприємств, які готуватимуть звіти зі сталого розвитку. Проведено аналіз фахових компетентностей в стандартах вищої освіти підготовки фахівців першого і другого рівнів вищої освіти

³ ESRS – European Sustainability Reporting Standards

галузей знань Е «Природничі науки, математика та статистика» (спеціальність Е2 «Екологія») і G «Інженерія, виробництво та будівництво» (спеціальність G2 «Технології захисту навколишнього середовища»). Можна стверджувати, що випускники цих спеціальностей усвідомлюють необхідність переходу суспільства до сталого розвитку, мають здатність оцінювати вплив об'єктів господарської діяльності на довкілля і можуть якісно формувати звіти підприємств із сталого розвитку.

Висновки.

1. На основі аналізу наукових публікацій та нормативно-правових актів акцентовано увагу на основних проблемах, що впливають на процес зві-

тування із сталого розвитку – як відсутність кваліфікованих працівників на підприємствах різних галузей, так і відсутність аудиторів з компетентностями в галузі сталого розвитку.

2. Визначено пріоритетні напрямки вдосконалення стандартів вищої освіти, зокрема, для спеціальності D1 освітнього рівня бакалавр загальну компетентність ЗК14 доповнити фразою «...та необхідність його сталого розвитку...». Для освітнього рівня магістр доцільно, на наш погляд, фахову компетентність СК06 має бути доповнена «здатністю оцінювати ефективність природоохоронних заходів та застосовуваних технологій для досягнення цілей сталого розвитку».

Література

1. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку. Розпорядження КМУ від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.10.2025).
2. Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD). URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/services/csrd.html> / (дата звернення: 18.10.2025).
3. Безверхий К. Впровадження європейських стандартів звітування про сталий розвиток. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 133, 2 (квітень 2024), 134–150. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(133\)08](https://doi.org/10.31617/3.2024(133)08).
4. Актуальні питання впровадження ESG-оцінки підприємств в Україні. URL: https://www.savednipro.org/esg_17062025/ (дата звернення: 08.10.2025).
5. Звітування про сталий розвиток в ЄС і в Україні: Інформ. центр «Зелене досьє». URL: <https://www.dossier.org.ua/wp-content/uploads/2025/06/Sustainability-reporting.pdf> (дата звернення: 08.10.2025).
6. Звітність зі сталого розвитку: нові вимоги в Україні. URL: factor.academy/blog/zvitnist-zi-stalogo-rozvitku-novi-vimogi-v-ukrayini-2/. (дата звернення: 25.10.2025).
7. Крутова А.С., Нестеренко О.О. Інституціональна модель інформаційного забезпечення оцінки внеску корпоративного сектору в досягнення цілей сталого розвитку. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_19_11_044_uk.pdf. (дата звернення: 14.08.2025).
8. Операційний план реалізації у 2024-2026 роках Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#n125> (дата звернення: 26.10.2025).
9. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері аудиторської діяльності. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFilezip/3074180> (дата звернення: 28.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 15.12.2025